

УДК 7.071

Любомир Мартинів, викладач кафедри культурології та українознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка,
здобувач кафедри історії музики Львівської національної музичної академії
імені М. Лисенка

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ГАЛИЧИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ В ДІЯЛЬНОСТІ АВСТРІЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

У статті досліджується внесок австрійських композиторів (Й. Кеслера, Й. Галлюса, І. Шуппанціга) в розвиток української музичної культури Галичини першої половини XIX століття.

Ключові слова: композитор, диригент, віртуоз, музичний діяч, музика, "Галицьке музичне товариство".

В статье исследуется внос австрийских композиторов (И. Кеслера, И. Галлюса, И. Шуппанцига) в развитие украинской музыкальной культуры Галичины первой половины XIX века.

Ключевые слова: композитор, дирижер, виртуоз, музыкальный деятель, музыка, "Галицкое музыкальное общество".

In the article payment of austrian composers (Y. Keslera, Y. Gallyusa, I. Shuppanciga) is probed in development of the Ukrainian musical culture of Galichina of the first half of XIX age.

Key words: composer, bandleader, virtuoso, musical figure, music, "Galichina musical society".

Постановка проблеми. Дослідження музичної культури Галичини першої половини XIX століття забезпечить реальні кроки до гуманізації музичної освіти, створить умови для підняття її якісного рівня. Повернення до наукового обігу наукових матеріалів дозволить створити цілісне уявлення про історичний розвиток музичної освіти і виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Музична культура Галичини першої половини XIX століття була предметом багатьох наукових праць. Особливої уваги заслуговують наукові розвідки М. Боровика, Й. Волинського, В. Іванова, Я. Ісаєвич, М. Загайкевич, Л. Кияновської, Б. Кудрика, З. Лиська, С. Людкевича, Л. Мазепи, Ю. Медведика, В. Токарчука, Ю. Ясиновського та ін.

Мета статті: проаналізувати музичну діяльність іноземних композиторів (Й. Кеслера, Й. Галлюса, І. Шуппанціга), які сприяли розвитку української музичної культури в Галичині в першій половині XIX століття.

Виклад основного матеріалу. Для створення повної картини історії нашої музичної культури необхідним є висвітлення музичної діяльності іноземних композиторів. Саме такими є Йозеф Кесслер, Йоганн Медерич Галлюс, Ігнац Шуппанціг – композитори, диригенти, виконавці-виртуози, музичні діячі, які більшою чи меншою мірою сприяли розвитку музичної культури в Галичині в першій половині XIX століття.

Йозеф-Христоф Кесслер (1800 – 1872). Його справедливо можна назвати одним з найвідоміших музичних діячів Львова 1830–1850 рр. Після здобуття музичної освіти у Відні він з 1820 по 1826 роки працював учителем музики в графа

Потоцького у Львові й Ланцуті. Згодом продовжив свою роботу в Австрії, а вже у 1829 – 1830-х роках Й. Кесслер заявив про себе не тільки як педагог, а й як керівник камерної музики. Так, у Варшаві він по п'ятницях організовував музичні вечори, на яких бував Фредерик Шопен. Наступні п'ять років Й. Кесслер концертував, займався педагогічною діяльністю.

У літку 1835 року музикант прибув до Львова. З того часу Й. Кесслер став займатися організацією музичних ранкових концертів, виступаючи в них як піаніст, виконавець своїх та чужих композицій. Не полишав він і педагогічної ниви. Його учні брали активну участь у музичних імпрезах.

Сам музикант, будучи дійсним членом Галицького музичного товариства, проявив високу громадянську свідомість, щиро вболіваючи за його долю, доклав багато зусиль для розвитку музичної справи в Галичині. Так, у 1840 році він подарував Товариству гарний екземпляр партитури Й. Гайдна "Створення світу" з німецьким та англійським текстами. Збираючи фонди для курсу співу при Товаристві, Й. Кесслер неодноразово влаштовував низку сольних концертів. Пропагуючи музичне мистецтво, він часто виїжджав на гастролі до Станіслава та Чернівців. Зокрема, відомо, що Й. Кесслер зібрані на своїх концертах кошти передав погорільцям Ряшева і потерпілим від повені наддністрянцям. Численні концерти з відомими львівськими музикантами, такими як скрипаль Філій Брох, віолончеліст Гебельт, а також із музикантами-гастролерами, з якими Й. Кесслер виступав як акомпаніатор чи соліст, принесли йому загальне визнання.

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ГАЛИЧИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ В ДІЯЛЬНОСТІ АВСТРИЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

13 квітня 1847 р. Й. Кесслер організував співаків музичного товариства для участі в привітанні Ференца Ліста, який прибув до Львова на гастролі. Можливо, цей факт посприяв тому, що знаменитий віртуоз в одному з концертів виконав композицію Й. Кесслера [4, 45]. У 1853 році після періоду реакції, Й. Кесслер продовжив справу музичного виховання, організовування концертів музичного товариства.

Творча спадщина Й. Кесслера налічує понад 100 опусів. Провідне місце в ній займає музика для фортепіано. Це – варіації, експромти, ноктюрни, прелюдії, полонези, вальси, мазурки, скерцо, а також ціла низка етюдів і студій (вправ), які створили свого роду “школу майстерности” Й. Кесслера.

Важливе місце серед його доробку займають композиції для хору, зокрема кантата (із супроводом духових інструментів), написана на честь народження сина намісника Голуховського, а також: “Релігійний хор” (для чоловічого складу). Принагідно варто згадати кuartет “Доброї ночі” та квінтет “Дочка Господня”, які часто із успіхом звучали у Львові.

Після добродочинного концерту 1 квітня 1855 року в редутовому залі графа Скарбка, Й. Кесслер покинув Львів і виїхав до Відня, де його дуже добре зустріла місцева музична громадськість.

Школа майстерности Й. Кесслера, на думку західних фахівців, є важча, ніж школа К. Черні, і займає проміжне місце між школою Й. Гуммеля та Ф. Шопена.

Йоганн Медерич Галлюс (1752 – 1835) є непересічною постаттю у музичному середовищі Львова. Народився він 27 грудня 1752 року у Відні в сім’ї музиканта. Музичну освіту Медерич здобув в одного з представників ранньовіденської класичної композиторської школи Георга Вагензайля. Отож, уже в 1781 – 1782 рр. він працює директором театру Ольмутца, пізніше ставить свої опери в театрах Відня, у 1786 – 1787 рр. – при дворі польського короля Станіслава II, згодом, у 1793 – 1794 рр. – займає посаду капельмейстера театру в Офені (Буда).

Навесні 1803 року Медерич прибув до Львова, де розпочав свою діяльність виконанням ораторії Й. Гайдна “Чотири пори року”. Програма концерту свідчила, що виступ відбудеться 25 березня в Королівському Міському Редутовому залі з допомогою антрепренера Франца Булли, під проводом композитора Й. Галлюса, за співучастю аматорів. Особливо відзначалось, що саме завдяки прихильному ставленню любителів музики хори будуть добре вкомплектовані. Заборона в день постановки будь-якої комедії

красномовно свідчила про серйозне ставлення організаторів до даної імпрези [3, 30]. Радість від успішного дебюту була затьмарена страшною для Медерича звісткою з Відня: 9 червня 1803 року померла його єдина малолітня дочка. У листі до віденського видавця Карла Артарія Медерич з відчаєм сповіщає, що його музична кар’єра є назавжди закінчена. Проте, як свідчать деякі матеріали, з 1803 по 1812 роки Медерич був одним з диригентів німецького театру. Ймовірно, що саме він у 1811 році поставив оперу В. А. Моцарта “Милосердя Тіта” як ораторію, а в 1812 році повторив постановку “Чотири пори року” Й. Гайдна.

Після п’ятирічної відсутності Медерич 6 грудня 1817 року повернувся до Львова, де став займатися організацією концертів та педагогічною діяльністю. Так, наприклад, одним з львівських учнів Медерича був Франц-Ксавер Моцарт (молодший син В. А. Моцарта), який, на протигагу своєму геніальному батькові, вважав Медерича “одним із найбільших контрапунктистів свого часу” [4, 50]. Варто згадати, що в 1790-х роках учнем Медерича був ще один відомий віденець-поет Франц Грільпарцер.

На схилі літ Медерич займався копіюванням (переписуванням) творів композиторів XVII – XVIII ст., що напевно було чи не єдиним джерелом його доходів. 18 грудня 1835 року вдячні львів’яни провели Йоганна Медерича Галлюса в останню путь. Композиторський доробок Медерича становить близько 100 ор. Це насамперед твори культового призначення, такі як “Missa solemnis” для 4-х солістів з оркестром, “Missa in C”, “Stabat mater” для 4-х солістів з оркестром. Декілька мес зберігається сьогодні в пасивному фонді бібліотеки ЛНМА ім. М. Лисенка. Опери Медерича, а серед них найвідоміша “Вавилонські піраміди” та оперета “Останнє захоплення” тривалий час мали успіх на сценах Відня та Львова.

Цікавою, але маловивченою є діяльність у Галичині відомого скрипаля, композитора та диригента з європейським ім’ям **Ігнаца Шуппанцира (1776 – 1830)**. Народився він 20 листопада 1776 року у Відні, за національністю словенець. Навчаючись гри на скрипці як любитель, домігся значних результатів і став професійним музикантом. Так, у 1794 році він навчає гри на скрипці Л. Бетховена і здобуває його прихильність, яка з роками переростає в дружбу. У цей час він очолює квартети князя К. Ліхновського (1795 – 1799) і графа А. Розумовського (1808 – 1816), з яким уперше виконав струнні квартети Бетховена. Цю інформацію, а також про те, що в

ФЕНОМЕН ДУХОВНОСТІ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ФІЛОСОФІЇ ХХ СТОЛІТТЯ

1816 – 1823 роках І. Шуппанціг разом з квінтетом Розумовського концертував у Німеччині, Польщі та Росії, подає музична енциклопедія [5]. Однак у повідомленнях про перебування І. Шуппанціга в Галичині та Львові жодної згадки про цей квінтет немає. Натомість на початку 1817 року І. Шуппанціг брав участь у любительському концерті, а влітку того ж року мав бенедикт, який відбувся в залі Леваковського, де він виконав улюблений концерт для скрипки Конрадіна Крайцера.

1818 рік І. Шуппанціг розпочав у Львові як диригент виконанням ораторії Й. Гайдна “Створення світу”. У лютому 1818 року він брав участь у великій асамблеї, влаштованій у палаці графині Коморовської з приводу дня народження цесаря Франца.

З інших коротких повідомлень про І. Шуппанціга можна судити про його перебування в Києві в 1819 і 1823 роках, у Москві в березні 1822 року. У грудні 1822 року І. Шуппанціг відвідав Львів, маючи намір дати сольний концерт у міському театрі [4, 55]. На початку січня 1823 року І. Шуппанціг дав у Львові прощальний концерт, який “був проведений з великою віртуозністю” і вирушив до Києва. 19 березня він у котре повертається у

Львів, але лише для того, щоб незабаром його покинути, адже в 20-х числах червня І. Шуппанціга з радістю вітав у Відні Л. Бетховен.

Таким чином, можна зробити **висновок**, що австрійські композитори мали значний вплив на розвиток музичної культури Галичини. Звичайно, пряму співпрацю українських композиторів з австрійськими в першій половині ХІХ століття стверджувати важко. Проте, засновані ними музичні інституції, зокрема “Галицьке музичне товариство”, яке існувало протягом ста років, відіграло надзвичайно важливу роль для розвитку музикування в різних соціальних і національних середовищах музичного мистецтва, в галузі формування і становлення професійного музичного шкільництва – в т.ч. вищого.

1. Вахнянин А. *Спомини з життя*. – Львів, 1908. – 138 с.

2. Волинський Й. *Музична культура Галичини 60-х років ХІХ ст.* // *Живі сторінки української музики*. – К.: Наукова думка, 1965. – С. 55 – 120.

3. Мазепа Л., Мазепа Т. *Шлях до музичної академії у Львові*. – Львів: СПОЛОМ, 2003. – Т. 1. – 288 с.

4. Мазепа Л. *Сторінки музичного минулого Львова / 3 неопублікованого*. – Львів, 2001. – С. 39 – 100.

5. *Музыкальная энциклопедия*. – М., 1982. – Т. 6.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2010

УДК 13

Юрій Добуш, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ФЕНОМЕН ДУХОВНОСТІ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ФІЛОСОФІЇ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються різноманітні підходи щодо трактування феномену духовності у вітчизняній філософській думці ХХ століття, а також пропонується аналіз категорії “духовності” з урахуванням парадигмальних установок авторів та концепцій, виявляються їх характерні особливості.

Ключові слова: духовність, вітчизняна філософія ХХ століття, духовна культура, сучасні філософи.

В статье рассматриваются разнообразные подходы относительно трактовки феномена духовности в отечественном философском мнении XX века, а также предлагается анализ категории “духовности” с учетом парадигмальных установок авторов и концепций, оказываются их характерные особенности.

Ключевые слова: духовность, отечественная философия XX века, духовная культура, современные философы.

In the article various approaches are examined in relation to interpretation of the phenomenon of spirituality in domestic philosophical opinion of XX age, and also the analysis of category of “spirituality” is offered taking into account the paradigm options of authors and conceptions, appear them characteristic features.

Key words: spirituality, domestic philosophy of XX age, spiritual culture, modern philosophers.

Постановка проблеми та аналіз основних досліджень та публікацій. Кожна епоха пронизана особливими духовними інтуїціями, які визначають напрям духовного розвитку суспільства, його інтелектуальну складову. Техногенна цивілізація

породила духовну обмеженість. У сучасному суспільстві пріоритетними стали матеріальні інтереси особистості, які настроюють нас на необхідність підтримувати процес відродження духу, але разом з тим його духовно обмежують умовами самої техногенної цивілізації. К. Юнг